

EEN WATERKEVER VOOR DE RECHTBANK

Jan Cuppen

jancuppen@hccnet.nl

In 2001 vond het Waterschap Friesland tijdens regulier waterkwaliteitsonderzoek in het Polderhoofdkanaal bij Nij Beets een exemplaar van de gestreepte waterroofkever (fig. 1). Die vondst had vérstrekkende gevolgen.

FOTO THEODOOR HEIJERMAN

Figuur 1. De gestreepte waterroofkever.

De gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* geniet door Europese wetgeving namelijk strenge bescherming. Iedereen die een activiteit wil ondernemen die invloed kan hebben op populaties van deze soort moet bij het ministerie van LNV een ontheffing aanvragen in de zin van de Flora- en Faunawet en maatregelen treffen om de schadelijke gevolgen te minimaliseren. Als de regels niet goed gevolgd worden, dan kan dat zware financiële consequenties hebben. En voor het Polderhoofdkanaal bestonden juist ingrijpende plannen.

PLANNEN

De bedoeling was om het kanaal open te stellen voor de recreatieve vaart. Het Polderhoofdkanaal (fig. 2), 7,5 kilometer lang en gelegen in de gemeenten Opsterland en Smallingerland, was rond 1880 gegraven om turf af te kunnen voeren uit de talrijke verveningen in de omgeving. In de loop van de vorige eeuw verloor het kanaal deze functie en het werd in 1967 afgesloten voor de scheepvaart: sluisen gingen dicht en er kwamen een dam en verscheidene bruggen. Je kon er alleen nog met een kano of roeiboot op varen.

Figuur 2. Polderhoofdkanaal.

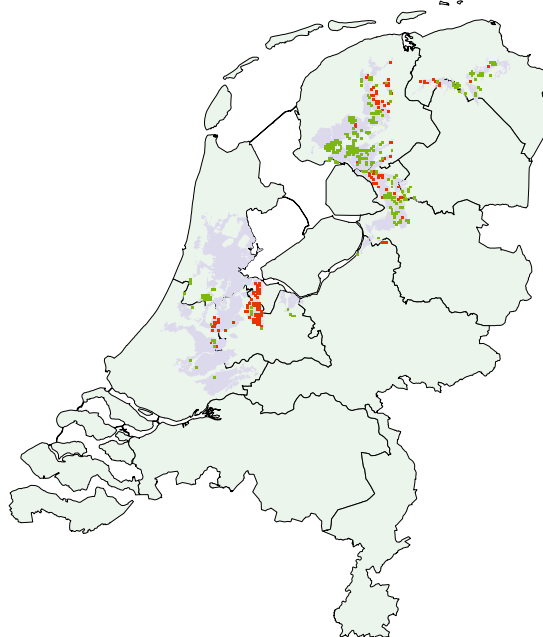
Al in 1987 werd bekeken of het haalbaar was om het kanaal opnieuw open te stellen, en de uitkomst was gematigd positief. Om financiële redenen sneuvelde dit plan toendertijd. De ambtelijke molens maalden langzaam verder en nieuwe plannen werden concreter. Een Natuurtoets in 2004 en 2005 gaf aan dat er geen beschermde soorten zouden voorkomen, en een ontheffing in de zin van de Flora- en Faunawet leek dan ook niet noodzakelijk.

Maar de onverwachte vangst van de gestreepte waterroofkever in 2001 veranderde alles. Deze soort komt in Nederland alleen nog voor in matig voedselrijke, stilstaande, heldere wateren (fig. 3). Uit een aanvullende Natuurtoets in 2006 bleek dat het Polderhoofdkanaal niet alleen een belangrijk leefgebied was voor de gestreepte waterroofkever, maar dat er ook andere beschermde soorten leefden, zoals de groene glazenmaker *Aeshna viridis*. Door de betrekkelijke isolatie en de invloed van relatief voedselarm kwelwater van het Drents Plateau had zich in het kanaal een levensgemeenschap kunnen ontwikkelen met een aantal zeer bijzondere soorten.

ONTHEFFING

De gemeente Opsterland vroeg in maart 2007 een ontheffing van de Flora- en Faunawet aan. Ze stelde enkele maatregelen voor ten behoeve van de fauna. Men zou werken buiten het voortplantingsseizoen en baggeren met een baggerpomp om te

- voorspelde kans op basis van planten en zoutgehalte
- alleen op basis op zoutgehalte
- laagveenregio

Figuur 3. Kansenskaart van de gestreepte waterroofkever in Nederland.

voorkomen dat er slib zou wervelen. De gemeente zou bovendien een vijf meter brede natuurvriendelijke oever aanleggen over een lengte van 1,5 kilometer. De minister van LNV verleende een ontheffing onder voorwaarden op 20 september 2007. De werkzaamheden moesten voor 1 juli 2008 uitgevoerd worden, omdat anders een Europese subsidie van € 3.000.000 zou komen te vervallen. Men ging dan ook snel aan het werk.

Maar de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF) vond de voorgestelde maatregelen volstrekt onvoldoende en diende een bezwaarschrift in bij de bestuursrechter van de rechtbank te Leeuwarden (met de FFF als verzoeker en het ministerie van LNV als verweerder). Daarbij bracht EIS-Nederland specifieke kennis in over leefgebied en biologie van de gestreepte waterroofkever. De Friese vereniging vroeg bovendien aan de voorzieningenrechter te Leeuwarden om de ontheffing te schorsen, zodat de werkzaamheden moesten stoppen. Vanwege het spoedeisende belang behandelde de rechtbank de zaak snel en stelde bij uitspraak op 17 oktober de verzoekers in het gelijk. De ontheffing werd geschorst en de werkzaamheden stilgelegd in afwachting van een definitieve uitspraak. Het belang van diersoorten, lees de gestreepte waterroofkever, woog voor de rechtbank zwaarder dan het openbaar belang. Het stilleggen van de werkzaamheden veroorzaakte de nodige commotie in de regionale pers.

WAT NU?

Eind januari 2008 startte de gemeente Opsterland de werkzaamheden opnieuw. En na bezwaar zijn deze werkzaamheden na enkele dagen opnieuw stilgelegd. In gezamenlijk overleg hebben de gemeenten Opsterland en Smallingerland, de provincie Friesland, de Friese Milieufederatie en de Fryske Feriening foar Fjildbiology het bureau Altenburg en Wymenga opdracht gegeven om na te gaan wat men zou kunnen doen voor de beschermde diersoorten in het Polderhoofdkanaal en de directe omgeving. Een rapport met een uitgebreid pakket van maatregelen verscheen in maart 2008. Op basis van dit rapport zal waarschijnlijk opnieuw een aanvraag voor een ontheffing van de Flora- en Faunawet moeten worden ingediend. Wordt die toegekend, dan kunnen de werkzaamheden weer aanvangen. De Europese subsidie is dan echter vervallen.